RNI No. MAHBIL /2009/31733

सत्यमेव जयते

महाराष्ट्र शासन राजपत्र

असाधारण भाग चार—अ

वर्ष ११, अंक ७८] गुरुवार, जुलै ३, २०२५/आषाढ १२, शके १९४७ [पृष्ठे ८, किंमत : रुपये १५.००

असाधारण क्रमांक २४०

प्राधिकृत प्रकाशन

महाराष्ट्र शासनाने केंद्रीय अधिनियमान्वये तयार केलेले
(भाग एक, एक-अ आणि एक-ल यामध्ये प्रसिद्ध केलेले नियम व आदेश याव्यतिरिक्त) नियम व आदेश.

ग्रामविकास विभाग

३ रा मजला, बांधकाम भवन, २५, मर्झबान पथ, फोर्ट, मुंबई ४०० ००१, दिनांक ३ जुलै २०२५.

अधिसूचना

भारताचे संविधान.

क्रमांक मविसे-१०२१/प्र.क्र.४६/२०२१/आस्था-३अ.— भारतीय संविधानाच्या अनुच्छेद ३०९ च्या तरतुदीद्वारे प्रदान केलेल्या अधिकारांचा वापर करून महाराष्ट्र विकास सेवा मधील सहायक गट विकास अधिकारी, गट-ब, यांच्या विभागीय परीक्षेबाबत सध्या अस्तित्वात असलेले नियम, आदेश व तद्नुषंगिक निर्गमित केलेल्या इतर सूचना अधिक्रमित करून, महाराष्ट्राचे राज्यपाल याद्वारे ग्रामविकास विभागाच्या अखत्यारीतील महाराष्ट्र विकास सेवा या संवर्गातील सहायक गट विकास अधिकारी, गट-ब या पदासाठी विभागीय परीक्षेचे विनियमन करणारे पुढील नियम करीत आहे :—

१. **संक्षिप्त शीर्षक** :—

या नियमांना महाराष्ट्र विकास सेवा (सहायक गट विकास अधिकारी, गट-ब या पदावर पदोन्नतीने नियुक्त झालेल्या व्यक्तीस सदर पदावर कायम करण्यासाठी) विभागीय परीक्षा नियम, २०२५ असे संबोधण्यात यावे.

२. **व्याख्या :—** या नियमांत संदर्भानुसार दुसरा अर्थ अभिप्रेत नसेल तर,—

(अ) " परिशिष्ट " याचा अर्थ, या नियमांना जोडलेले परिशिष्ट असा आहे ;

(ब) " विभाग " याचा अर्थ, भारतीय संविधानाच्या अनुच्छेद-१६६ अन्वये बनविलेल्या महाराष्ट्र शासन कार्यनियमावलीच्या पहिल्या अनुसूचीमध्ये विनिर्दिष्ट केलेला ग्रामविकास विभाग असा आहे ;

(क) " विभागीय परीक्षा " याचा अर्थ, महाराष्ट्र विकास सेवा मधील सहायक गट विकास अधिकारी, गट-ब या पदावर पदोन्नतीने नियुक्त झालेल्या व्यक्तीस सदर पदावर कायम करण्यासाठी असलेली विभागीय परीक्षा असा आहे ;

(ड) " परीक्षा कक्ष " याचा अर्थ, विभागाने विहित केल्यानुसार विभागीय आयुक्त, कोकण यांच्या कार्यकक्षेखाली गठीत केलेला परीक्षा कक्ष ;

(इ) " अधिकारी " याचा अर्थ, महाराष्ट्र विकास सेवेमध्ये गट-ब या पदावर पदोन्नतीने नियुक्त केलेली व्यक्ती असा आहे.

३. विभागीय परीक्षेला बसण्यासाठी पात्रता :—

सदर नियम प्रसिद्ध झाल्याच्या दिवशी किंवा त्यानंतर ज्या व्यक्तीची सहायक गट विकास अधिकारी, गट-ब या पदावर पदोन्नतीने नियुक्ती केली जाईल, अशाच व्यक्ती परीक्षेस बसण्यास पात्र राहतील.

४. विभागीय परीक्षेकरिता अर्ज सादर करणे :—(१) जेव्हा एखाद्या अधिका-याची कोणत्याही जिल्हा परिषदेमध्ये काम करण्यासाठी नियुक्ती केली जाते, असा अधिकारी त्या वर्षाच्या विभागीय परीक्षेला बसण्यासाठी त्या वर्षाच्या ३१ जानेवारी रोजी किंवा त्यापूर्वी संबंधित जिल्हा परिषदेच्या मुख्य कार्यकारी अधिकारी यांच्याकडे लेखी अर्ज करेल. संबंधित मुख्य कार्यकारी अधिकारी सदर अर्ज संबंधित विभागीय आयुक्त कार्यालयामार्फत परीक्षा कक्षाकडे त्या वर्षाच्या १५ फेब्रुवारी रोजी किंवा त्यापूर्वी पाठवतील.

(२) जेव्हा एखाद्या अधिका-याची जिल्हा परिषदेबाहेर नियुक्ती अथवा प्रतिनियुक्ती केली जाईल, तेव्हा तो अधिकारी विभागीय परीक्षेला बसण्यासाठी त्या वर्षाच्या ३१ जानेवारी रोजी किंवा त्यापूर्वी परीक्षा कक्षाकडे लेखी अर्ज सादर करेल.

(३) विभागीय परीक्षेसंदर्भात सामान्य प्रशासन विभागाने वेळोवळी ठरविलेल्या सामायिक धोरणात्मक बाबींविषयक तरतुदी विभागीय परीक्षेला बसलेल्या उमेदवारांना लागू राहतील.

५. विभागीय परीक्षा उत्तीर्ण होण्यासाठी संधींची संख्या :—

(१) संधी :— संधी म्हणजे विभागीय आयुक्त, कोकण यांनी आयोजित केलेल्या विभागीय परीक्षेला बसण्यासाठी उमेदवाराने केलेला प्रयत्न.

(२) संधींची संख्या :- सहायक गट विकास अधिकारी, गट-ब या पदावर पदोन्नतीने नियुक्ती केलेल्या उमेदवारांना त्यांच्या नियुक्तीच्या दिनांकापासून एकूण ३ संधीत विभागीय परीक्षा उत्तीर्ण होणे आवश्यक राहील.

(३) संधींची गणना :- सर्वसाधारणपणे परीक्षा प्रत्येक वर्षाच्या एप्रिल महिन्यामध्ये आयोजित करण्यात येईल. सहायक गट विकास अधिकारी, गट-ब या पदावर पदोन्नतीने नियुक्ती केलेले उमेदवार विहित मुदतीत विभागीय परीक्षेसाठी अर्ज सादर करतील. जर एखादा उमेदवार विभागीय परीक्षेला बसण्यासाठी पात्र असूनही त्याने अर्ज सादर केला नाही किंवा अर्ज सादर करून तो त्या परीक्षेला बसला नाही, तर त्या वर्षी आयोजित केलेली विभागीय परीक्षा संबंधीत उमेदवारास दिलेली संधी म्हणून गणन्यात येईल व तो उमेदवार त्या वर्षाची संधी गमावेल. विभागीय परीक्षेकरिता पुढील दोन संधी विभागीय परीक्षा आयोजित केल्यानंतर अनुक्रमे दुसरी व तिसरी संधी म्हणून गणन्यात येईल :

परंतु, विभागीय परीक्षा कोणत्याही कारणास्तव विशिष्ट वर्षात आयोजित करण्यात आलेली नसेल, तर सदर कालावधी संधींची गणना करताना वगळण्यात येईल.

६. विहित संधीत विभागीय परीक्षा उत्तीर्ण न होण्याचे परिणाम :- सहायक गट विकास अधिकारी, गट-ब या पदावर पदोन्नतीने नियुक्त झालेल्या उमेदवारास सदर पदावर कायम होण्यासाठी विभागीय परीक्षा उत्तीर्ण होणे आवश्यक राहील :

जर सहायक गट विकास अधिकारी, गट-ब पदावरील उमेदवार विहित संधीत विभागीय परीक्षा उत्तीर्ण न झाल्यास तो वार्षिक वेतनवाढीसाठी तसेच वरिष्ठ पदावरील पदोन्नतीसाठी पात्र राहणार नाही.

अजून असे की, उमेदवाराची रोखलेली वेतनवाढ तो विभागीय परीक्षा उत्तीर्ण झाल्याच्या दिनांकापासून जानेवारी किंवा जुलै महिन्यामध्ये देय राहील तसेच जणू काही वेतनवाढ रोखून न धरल्याचे समजून पुढील सर्व वेतनवाढी देण्यात येतील. वेतनवाढ रोखलेल्या कालावधीतील थकबाकी अनुज्ञेय राहणार नाही.

स्पष्टीकरण :- उमेदवाराची वेतनवाढ मुक्त करण्यासाठी उमेदवार ज्या परीक्षेला उत्तीर्ण झाला त्या परीक्षेच्या शेवटच्या पेपर नंतरचा दिनांक विचारात घेण्यात येईल.

७. विभागीय परीक्षा केव्हा घेण्यात येईल :- विभागीय आयुक्त, कोकण हे सदर विभागीय परीक्षा आयोजित करतील. जर नैसर्गिक आपत्ती, महामारी इत्यादी कारणांमुळे विभागीय परीक्षा एप्रिल महिन्यात आयोजित करता आली नाही तर विभाग परीक्षेची पुढील तारीख जाहिर करेल.

८. विभागीय परीक्षेसाठी अभ्यासक्रम :- विभागीय परीक्षेच्या प्रत्येक पेपरचा अभ्यासक्रम व गुणसंख्या या नियमांसोबत जोडलेल्या परिशिष्टात विनिर्दिष्ट केल्याप्रमाणे किंवा शासनाने वेळोवेळी आदेशाद्वारे निर्देशित केल्याप्रमाणे राहील.

९. विभागीय परीक्षेचे माध्यम :- विभागीय परीक्षेचे माध्यम (प्रश्नपत्रिका व उत्तरपत्रिका) मराठी भाषा राहील.

१०. विभागीय परीक्षा उत्तीर्ण होण्यासाठी आवश्यक गुण :- उमेदवारास उत्तीर्ण होण्यासाठी प्रत्येक पेपरमध्ये किमान ५० टक्के गुण प्राप्त करणे आवश्यक राहील.

११. परीक्षा उत्तीर्ण होण्याचा दिनांक :- विभागीय परीक्षेच्या शेवटच्या पेपरनंतर लगतचा दिनांक हा विभागीय परीक्षा उत्तीर्ण होण्याचा दिनांक समजण्यात येईल.

परिशिष्ट-अ

भाग एक - कायदे आणि नियम

पेपर I

पुस्तकांसह १५० गुण

(१) महाराष्ट्र जिल्हा परिषद व पंचायत समिती अधिनियम, १९६१ (सन १९६२ चा महाराष्ट्र अधिनियम क्रमांक ५) आणि त्या अंतर्गत केलेले नियम.

(२) महाराष्ट्र ग्रामपंचायत अधिनियम (सन १९५९ चा मुंबई अधिनियम क्रमांक ३) आणि त्या अंतर्गत केलेले नियम.

(३) महाराष्ट्र जिल्हा परिषद जिल्हा सेवा (शिस्त व अपील) नियम, १९६४.

(४) पंचायती संबंधीचे उपबंध (अनुसूचित क्षेत्रांवर विस्तारीत करणे) अधिनियम, १९९६. (सन १९९६ चा अधिनियम क्रमांक ४०).

पेपर II

पुस्तकांसह १०० गुण

(१) महात्मा गांधी राष्ट्रीय ग्रामीण रोजगार हमी कायदा, २००५.

(२) मुंबई स्थानिक निधी लेखा अधिनियम, १९३० आणि त्या अंतर्गत केलेले नियम.

(३) भारतीय राज्यघटना कलम १ ते ५१, १४८ ते १६१, १९४, २०२ ते २०७, २४३, २८४ ते २९०, ३३० ते ३४२ आणि ५ वे परिशिष्ट.

(४) माहितीचा अधिकार अधिनियम, २००५ (सन २००५ चा २२).

(५) महाराष्ट्र सार्वजनिक अभिलेख अधिनियम, २००५ (सन २००६ चा महाराष्ट्र अधिनियम क्रमांक ४).

(६) आपत्ती व्यवस्थापन कायदा, २००५ (सन २००५ चा ५३).

(७) महाराष्ट्र लोकसेवा हक्क अधिनियम, २०१५ (सन २०१५ चा महाराष्ट्र अधिनियम क्रमांक ३१).

भाग दुसरा - सेवा नियम

पेपर III

पुस्तकांसह १०० गुण

(१) महाराष्ट्र नागरी सेवा नियम, १९८१,–

(*i*) सेवेच्या सर्वसाधारण शर्ती.

(*ii*) पदग्रहण अवधी, परदेशी सेवा इ.

(*iii*) रजा नियम.

(*iv*) वेतन.

(v) निवृत्तीवेतन व मुंबई नागरी सेवा नियम, खंड १ चे प्रकरण १२. (तिसरा ते आठवा भाग आणि चौदावा आणि पंधरावा आणि एपीडी-पंधरावा भाग).

(२) महाराष्ट्र नागरी सेवा (शिस्त व अपील) नियम, १९७९ आणि महाराष्ट्र नागरी सेवा (वर्तणूक) नियम, १९७९.

(३) विभागीय चौकशी नियम पुस्तिका चौथी आवृत्ती, १९९१.

(४) महाराष्ट्र शासकीय कर्मचा-यांच्या बदल्यांचे विनियमन आणि शासकीय कर्तव्य पार पाडताना होणा-या विलंबास प्रतिबंध अधिनियम, २००५ (सन २००६ चा महाराष्ट्र अधिनियम क्रमांक २१) मधील प्रकरण क्रमांक तीन.

(५) सार्वजनिक बांधकाम विभाग संहिता आणि मॅन्युअल.

भाग तिसरा - वित्तीय नियम-अर्थसंकल्पीय लेखे

पेपर IV

पुस्तकांसह १०० गुण

(१) मुंबई वित्तीय नियम, १९५९.

(२) महाराष्ट्र आकस्मिक खर्च नियम, १९६५.

(३) महाराष्ट्र जिल्हा परिषद लेखा संहिता, १९६८.

(४) महाराष्ट्र ग्रामपंचायत लेखा संहिता, २०११.

पेपर V

पुस्तकांशिवाय १५० गुण

(१) एकात्मिक बाल विकास सेवा योजना.

(२) ग्रामीण भागातील पिण्याच्या पाण्याचे कार्यक्रम (जल जीवन मिशन).

(३) ग्रामीण गृहनिर्माण.

(४) महाराष्ट्र राज्य ग्रामीण जीवनोन्नती अभियान.

(५) राष्ट्रीय ग्राम स्वराज अभियान.

(६) सहा गठ्ठे पद्धती.

(७) खरेदीच्या कार्यपद्धतीची नियमावली व जिल्हास्तरीय खरेदी समितीची कार्यपद्धती नमूद असणा-या उद्योग, ऊर्जा व कामगार विभागाचा दिनांक १ डिसेंबर २०१६ रोजीचा शासन निर्णय.

(८) बालकांच्या मोफत व सक्तीच्या शिक्षणाचा हक्क अधिनियम, २००९ (सन २००९ चा ३५).

(९) राष्ट्रीय नवीन शैक्षणिक धोरण, २०२०.

महाराष्ट्राचे राज्यपाल यांच्या आदेशानुसार व नावाने,

सुभाष इंगळे,
शासनाचे उप सचिव.

RURAL DEVELOPMENT DEPARTMENT

3rd Floor, Bandhkam Bhavan, 25, Marzban Road,
Fort, Mumbai 400 001, dated 3rd July 2025.

NOTIFICATION

CONSTITUTION OF INDIA.

No. MDS-1021/CR 46/2021/Est-3A.— In exercise of the powers conferred by the proviso to article 309 of the Constitution of India and in supersession of all the existing rules, orders or instruments issued in this behalf, the Governor of Maharashtra is hereby pleased to make the following rules regulating Departmental examination rules for the post of Assistant Block Development Officer, Group-B in the cadre of the Maharashtra Development Services, under the administrative control of the Rural Development Department of the Government of Maharashtra.

1. *Short title.*— These rules may be called the Departmental Examination (for retention of a person on the post of Assistant Block Development Officer, Group-B, appointed by promotion), in the Maharashtra Development Services Rules, 2025.

2. *Definition.*—In these rules unless the context requires otherwise,—

(a) " *Appendix* " means the *Appendix* appended to these rules ;

(b) " Department " means the Rural Development Department as specified in the First Schedule appended to the Rules of Business, Government of Maharashtra, made under article 166 of the Constitution of India ;

(c) " Departmental Examination " means the examination conducted by the Department for retention of a person on the post of Assistant Block Development Officer, Group-B, appointed by promotion, in the Maharashtra Development Services ;

(d) " Examination Cell " means the Examination Cell constituted under the jurisdiction of the Divisional Commissioner, Konkan, as may be prescribed by the Department ;

(*e*) " Officer " means a person appointed to post of Group-B by promotion in the Maharashtra Development Services.

3. *Eligibility to appear for Departmental Examination.*—A person who is appointed on the post of Assistant Block Development Officer, Group-B by promotion, on or after the date of publication of these rules, shall only be eligible to appear for the Departmental Examination.

4. *Submission of application for Departmental Examination.*— (1) Where an Officer is posted for work under any Zilla Parishad, such officer, shall apply in writing to the concerned Chief Executive Officer on or before 31st January of that year for appearing the Departmental Examination. The concerned Chief Executive Officer shall forward the same application to the office of concerned Divisional Commissioner, who shall forward it to the Examination Cell on or before 15th February of that year.

(2) Where an Officer is posted for work outside the office of Zilla Parishad, on deputation, he shall apply in writing to the Examination Cell on or before 31st January of that year for appearing to the Departmental Examination.

(3) The provisions regarding common policy matters with respect to Departmental Examination decided by the General Administration Department, from time to time, shall be applicable to the candidates appearing for the Departmental Examination.

5. Number of chances to pass Departmental Examination.—

(1) *Chance*.— A chance means an attempt given the candidate to appear for the Departmental Examination conducted by the Divisional Commissioner, Konkan Division.

(2) *Number of chances*.—The candidates appointed on the post of Assistant Block Development Officer, Group B by promotion, shall pass the Departmental Examination in total three chances from the date of their appointment.

(3) *Calculation of chances*.—The examination shall ordinarily be conducted every year in the month of April. The candidates appointed on the post of Assistant Block Development Officer, Group-B by promotion, shall apply for the Departmental Examination within the stipulated period of time. If the candidate does not submit the application for Departmental Examination despite being eligible or does not appear for the examination despite submitting the application, the Departmental Examination held in that year shall be counted as an opportunity given to the concern candidate and he shall loose his chance for that year. The next two chances for the Departmental Examination shall be calculated after the Departmental Examination is held, consecutively, as the second and the third chance :

Provided that, for any reason the Departmental Examination is not conducted in any particular year, the said period shall be excluded while computing the chance.

6. *Consequences of failure to pass Departmental Examination within prescribed chances.*— A candidate appointed on the post of Assistant Block Development Officer, Group-B by promotion, shall pass the Departmental Examination for retention of his post :

Provided that, if a candidate holding the post of Assistant Block Development Officer, Group-B, fails to pass the Departmental Examination within the prescribed chances, he shall not be eligible for the annual increment as well as for promotion to the senior post :

Provided further that, the increment of the candidate so withheld shall become payable with effect from the date on which he passes the Departmental Examination in the month of January or July, as the case may be, and all future increments shall accrue, as if no increment is withheld. The arrears for the withholding period shall not be admissible.

Explanation.— For the purpose of calculation of the date for increment of the candidate, the date of next day of last paper of the examination in which the candidate subsequently passed, shall be considered.

7. *Departmental Examination when to be conducted*.— The Departmental Examination shall be conducted by the Divisional Commissioner, Konkan Division. If due to natural calamity, epidemic or the like reasons the Departmental Examination is not conducted in the month of April, the Department shall announce the next date of the examination.

8. *Syllabus for Departmental Examination*.— The syllabus for each paper of the Departmental Examination along with the Marks therefor shall be as specified in the *Appendix* appended hereto or as the State Government may direct, by order, from time to time.

9. *Medium of Departmental Examination*.— The medium of Departmental Examination (Question papers and Answer papers) shall be Marathi.

10. *Marks required to pass Departmental Examination*.— The candidate shall be required to obtain at least 50 percent of marks in each paper for passing that paper.

11. *Date of passing*.— The date immediately following the day of last paper of that Departmental Examination shall be considered as the date of passing the Departmental Examination.

APPENDIX –A

PART I- ACTS AND RULES

Paper I

with books 150 Marks.

1. Maharashtra Zilla Parishad and Panchayat Samiti Act, 1961 (Mah. V of 1962) and rules made thereunder.
2. Maharashtra Village Panchayat Act (3 of 1959) and rules made thereunder.
3. Maharashtra Zilla Parishads District Services (Discipline and Appeal) Rules, 1964.
4. The provisions of the Panchayats (Extension of the Schedule Areas) Act, 1996 (40 of 1996).

Paper II

with books 100 Marks.

1. Mahatma Gandhi National Rural Employment Guarantee Act, 2005.
2. Mumbai Local Fund Accounts Act, 1930 and rules made thereunder.
3. Articles 1 to 51, 148 to 161, 194, 202 to 207, 243, 284 to 290, 330 to 342 and 5th Schedule of the Indian Constitution.
4. Right to Information Act, 2005 (22 of 2005).
5. Maharashtra Public Records Act, 2005 (Mah. IV of 2006).
6. Disaster Management Act, 2005 (53 of 2005).
7. Maharashtra Right to Public Services Act, 2015 (Mah. XXXI of 2015).

PART II- SERVICE RULES

Paper III

with books 100 Marks.

1. Maharashtra Civil Service Rules, 1981,—
   (i) General conditions of service.
   (ii) Joining time, Foreign Service etc.
   (iii) Leave Rules.
   (iv) Pay.
   (v) Pension and Chapter 12 of the Bombay Civil Services Rules, Vol. I. (Parts III to VIII and XIV and XV and APD-XV.)
2. Maharashtra Civil Service (Discipline and Appeal) Rules, 1979 and Maharashtra Civil Services (Conduct) Rules, 1979.
3. Departmental Enquiry Manual Fourth Edition, 1991.
4. Chapter III of The Maharashtra Government Servants Regulation of Transfers And Prevention of Delay in Discharge of Official Duties Act, 2005 (Mah. XXI of 2006).
5. Public Works Department Code and Manual.

PART III- FINANCIAL RULES—BUDGET ACCOUNTS

Paper IV

With books 100 Marks.

1. Mumbai Financial Rules, 1959.
2. Maharashtra Contingency Expenditure Rules, 1965.
3. Maharashtra Zilla Parishad Accounts Code, 1968.
4. Maharashtra Village Panchayat Accounts Code, 2011.

Paper V

without books 150 Marks.

1. Integrated Child Development Services Scheme.
2. Drinking Water Programs in Rural Areas (Jal Jeevan Mission).
3. Rural Housing.
4. Maharashtra State Rural Livelihood Mission.
5. Rashtriya Gram Swaraj Abhiyan.
6. Six Bundle Methods.
7. Procedure of Procurement methods and Procedure of District Level Procurement Committee from Industry, Energy and Labour Department, Government Resolution, dated 1st December 2016.
8. Right to Children to Free and Compulsory Education of Children Act, 2009 (35 of 2009).
9. National Education Policy, 2020.

By order and in the name of the Governor of Maharashtra,

SUBHASH INGALE,

Deputy Secretary to Government.

ON BEHALF OF GOVERNMENT PRINTING, STATIONERY AND PUBLICATION, PRINTED AND PUBLISHED BY DIRECTOR, RUPENDRA DINESH MORE, PRINTED AT GOVERNMENT CENTRAL PRESS, 21-A, NETAJI SUBHASH ROAD, CHARNI ROAD, MUMBAI 400 004 AND PUBLISHED AT DIRECTORATE OF GOVERNMENT PRINTING, STATIONERY AND PUBLICATIONS, 21-A, NETAJI SUBHASH ROAD, CHARNI ROAD, MUMBAI 400 004. EDITOR : DIRECTOR, RUPENDRA DINESH MORE.